

Pinsefrokost i skoven. Træsnit af ukendt kunstner i Illustreret Tidende 4-6-1876.

LITTERATUR: (1) 488 9,75; (2) 635 28/4 1948; (3) 94 14,9; (4) 189 4,1820,292; 357 180 (1847); 884 1929,107; (5) 488g 4,19; 941e 49f; 161 1906/23; 1229; 634 12129 (Himmerl.); (6) 605 689; 308b 134; 250d 141 (Angel); (7) 180 2,334f; (8) 605 689; (9) 305 183; 128 77; (10) sml. 159 1930,118; (11) sml. 488g 1,16; 250 1,41; 159 1936; 328e 166f; 243 7, 1961,67ff; 161 1906/23; 1229; (12) 488g 4,9,15–20 jf. 159 1930,97–132; (13) 830 9,1888,194; (14) 1009 ny rk. 1,1939–42,147,199; 693 2,1824,280f; (14b) 320b 44; (15) 488g 4,21f; (16) 375 40,1951,135; (17) 173 1926–27,11; (18) 339 110,259; (18a) 490b 21–23; (19) 228e 2,532,830; 955 1963,52; (20) 107 1953; (21) 1009 7,1918,110; (22) 634 16683,11968,12130/12; (23) 520 28; (24) 504 6,164; (25) 634 13933 jf. 228e 2,532f; (26) 634 12022; (27) 161 1906/23:816; (28) 634 12680; (29) 634 12248, 12857; (30) 551 21/5 1965; (31) 7 2/6 1895; 237d 1919,18f; (32) 278 2, 1929,181; (33) 135 15/5 1957; 262 13/5 1960; 109 12/5 1965; 65 18/2 1968; (34) 551 29/4 1965; 109 3/5 1965.

MINDETRÆER

Til minde om genforeningen 1920 blev i Birkelese slotspark sat en mindeplade på et gammelt

bøgetræs stamme, indskriften siger, at træet har stået og ventet på Nordslesvigs genforening med moderlandet; en bøg over bølgelinier er hugget i genforeningsstenen i Lyndby ved Roskilde, i Karise en bøgekvist; Nibe plantede en blodbøg (1). Ved mindestenen for Thurøs overgang til selveje 1810 blev 1960 plantet en bøg fra øens skov (2).

I en bøg i Sorgenfri slotspark har Christian X skæret prinserne Frederiks og Knuds fødselsår (3). 23/5 1930 plantede kongen en bøg på Hjerpsted kirkegård i Sønderjylland, træet måtte fældes 1976, og 10/8 s.å. plantede dronning Margrethe en eg lidt udenfor kirkegården (4).

LITTERATUR: (1) 953 85,148,264f,297; (2) 325 135; (3) 107; 455 10/11 1976.

BRUDEBØGE;

MARKANTE OG NAVNGIVNE TRÆER

Efter jagt- og forstforordningen af 1737 (sml. bd. 1 s. 274) skulle alle mænd i sønderjyske skovene før de kunne gifte sig plante og »bringe i tredje blad« 10 unge ege eller 15 bøgetræer og for hvert manglende betale 1 hhv. 2 mark; de præ-

Hjemkomst efter pinseskovturen. Træsnit af Knud Gamborg i Illustreret Tidende 31-5-1874.

ster, som ikke sørgede for, at bestemmelsen blev fulgt, skulle bøde 4 rigsdalere. Ved Bøgehoved på Als plantede nyforlovede hver en bøg (1). På bryllupsdagen gik parret til skoven Okselbak i Ølsby sogn (SSlesvig) for hver at plantede en »brudebøg«; groede de sammen til én krone, var det et lykkeligt varsel, men den, hvis træ gik ud, skulle også snart dø (2). I Als Nørreskov minder »Brugomskoblerne«, bøge i lige rækker og med stor indbyrdes afstand, endnu om den gamle bestemmelse, men kun få er tilbage.

Billedhuggeren Vilh. Bissen, skovfoged Both og kaptajn Hammer traf på Esrum kro den aftale, at deres sjæle efter døden skulle mødes i Gribskov dér, hvor de ved Midtlinievejen fra Krogdalshuset op i skoven plantede henholdsvis en bøg, en eg og en fyr. Bissen anbragte siden en lille marmortavle med sit navn på bøgen. Men træerne gik ud og forsvandt (3).

En hængebøg ved St. Hedinge kirke skal være Danmarks største (4). Landets nu højeste (40 m) bøge blev plantet 1799 og står i statsskoven Køhaven ved Nykøbing F. (5); et ca. 200-årigt bøgetræ i lille skov i Vig sogn Odsherred menes at være Europas ældste (6) og Danmarks tykkeste (?) er Madbøgen på Fyn, s. 33 nr. 151.

LITTERATUR: (1) 885 23, 1947, 174; 944b 139; (2) 161 1906/43:3336; (3) 941i 115f; (4) 959 25/3 1953; (5) 631 21/3 1953; (6) 390 21/1 1949.

Over to hundrede bøge fik navn efter voksestedet, lokale traditioner, en særlig form, usædvanlig størrelse eller af andre årsager:

1 *Adam og Eva* ved Liselund slot ØMøn, forsvundet (107 1965).

2 *Amagerkroen*, vrang bøg i Geel skov ved Holte; iflg. sagnet fik dronning Caroline Mathilde lov til at hvile under træet, da hun 1772 førtes som fange fra København til Kronborg (622b 29 (1916)).

Alexanderbøgen, se nr. 113.

3 *Apotekerbøgen* ved Frijsenborg, nu forsvundet, men navnet bevares i trægruppen *Apotekerbøgene* i Lyngballe skov afd. 17 (107 1965).

4 *Atterupbøgen* ved Skjoldenæsholm (948b 38; 637 1922, 317).

5 *Augustabøg*, dobbeltbøg ved Glücksburg slot, opkaldt efter overførstens kone (357 176).

6 *Baronens Bøg* på bakken ved Schweizerhytten, Liselund ØMøn, som ejes af baronet Rosenkrantz (107 1965).

7 *Bastebjergbøgen* nær Borup på Sjælland, en

- »stødkudsboe« med mange store stammer på høj stub.
- 8 *Bedstemoderen*, tykkeste træ blandt gamle bøge ved Neudorf, Kr. Plön (1906; 357 165 jf. 166).
- 9 *Birgittes Bøg* i Solbjerg Sønderskov Himmerland, der ejes af familien Svanholm (930b 6, 1961,1093), sml. nr. 145.
- 10 *Bivuakbøgen* i Dyrehaven, Gråsten skovdistriktskift, bivuak = lejr under åben himmel (148 6, 493; 930b 10.3,1967,974).
- 11 *Blomsterpotten*, meget tykstammet træ, Pöhl i Slesvig (1906: 357 172).
- 12 *Bluhmes Bøg* mellem Espelund og Konradsminde i Himmerland, opkaldt efter tidligere ejer (252 6,1932,502).
- 13 *Bondos Bøg* eller *Datobøgen*, Kirkeskoven ved Krogerup i Gurre skovdistrikt; træet løves altid en halv snes dage før egnens bøgeskove, i barken skar skovrider O. Bondo fra 1914 træets udspringsdato i en 40-årig periode; tidligste dato 15/4 1945 (725 26/4 1957).
- 14 *Brudebøgen* eller *Ellens Bøg* i Siversted sogn SSlesvig, et stort træ med tre stammer et stykke over jorden; man fortalte, at her begik en pige selvmod, før hun skulle giftes mod sin vilje (161 1906/23: 3284, optegnet 1939).
- 15 *Brudebøge* flere steder på Als og i SSlesvig, se s. 24f.
- 16 *Bryggerens Bøg* eller *Øltapperbøgen* i Åstrup sogn på Falster (1952), i nærheden lå Ølkarstenen, som før sprængningen lignede et bryggekar med bunden opad (148 11,230).
- 17 *Bryllupstræerne*, to meget store træer i Rungsted Hegn. Forf. Wilhelm Dinesen (»Bogani«) skar dagen før sit bryllup 1881 med Ingeborg Westenholz sine forbogstaver i det ene træ og kærestens i det andet samt henholdsvis 18 og 81. Det ene træ væltet (107 1972).
- 18 *Brædevinsbøgen* i Tingskoven, Århus amt; her har bønderne vel taget en dram, før de kørte videre; fredet (996 1953,120).
- 19 *Bænkebøgen* i Barritykke, Barritskov; under klapjagter spiste man frokost ved træet. I nærheden ligger greve Knud Brockenhuis-Schack begravet. Fredet (955 1951,199).
- 20 *Bøgedronningen* i Rohlstorf, Kr. Segeberg, det smukkeste træ af en bestand (1906: 357 139).
- 21 *Christian den Niendes Bøg* ved Liselund på ØMøn; nu ukendt.
- 22 *de Connicks Bøg* ved mindestenen, Dronninggård ved Furesøen; storkøbmanden Fr. de Connick (død 1811) ejede Dronninggård og lod indrette en berømt have (920 8,1886,108).
- 23 *Dansebøgen*, forsvundet træ i Gunderslevholm dyrehave, måske fordi man her holdt midsommerfest (107 1965).
- Datobøgen*, se nr. 13.
- 24 *Davrupbøgene* eller *De ni Bøge*, gammel trægruppe ved Davrup hovedgård NVSjælland; hei skal et tingsted have ligget (173 1940–41,51,103; 107 1965).
- 25 *De fire Brødre*, firestammet træ i Fursøhusets have ved Frederiksdal (237c 1919,17).
- 26 *Degnens Bøg* ved Kjærby skole, plantet o. 1880 af den meget afholdte lærer Peder Jensen (256 23,1929,70).
- 27 *De hellige Bøge* eller *Dronningens Træer* i Præstegårdsskoven, Sindal sogn, Vendsyssel; lave, tykstammede og med store kroner. Man mente, at navnet blev givet dem af den stjernekyndige præst herr Niels, der tilbragte megen tid på stedet, lyste velsignelse over det og forbandede enhver, som fældede træerne (488j 3,273). Forfulgt dronning eller prinsesse skal ifølge overleveringen dette sted være frelst (161 1906/31:1211). Blev måske plantet over gammelt offersted eller gravsted for en dronning (786 13, 63).
- 28 *Den gamle Mand*, enligstående bøg ved Lerchenborg (175 13,1925,9).
- 29 *Den grædende Bøg* i Gerdrup skov ved Skelskør; fra et hul i stammen flød en blodrød saft, fordi jæger skød alterbrød og -vin mod træet for at blive en dygtig skytte (310b 2,191 (1877); 488i 5,1067; 6.1,238).
- De ni Bøge*, se nr. 24.
- 30 *Den krøllede Bøg* i Orenskoven ved Lejre, vrangt træ med stamme og grene vredet i de særeste attituder, løvet hang som en bikube ned om stammen (659 23/6 1955).
- 31 *Den kønne Bøg* i Østre Stigehave på NLolland, faldt febr. 1967.
- 32 *Den kønne Bøg* i Munkeskov ved Haslev (930b 3, 1954, 789).
- 33 *Den store Bøg*, Hedeskoven ved Dyrehavegård SFyn; meget stor og bredkronet, stammen hul tre meter oppe, fældet i 1920'rne (107 1965).
- 34 *Den store Bøg* ved Skyggerslund v.f. Hornsens blev anset for at være ca. 300 år gammel og var mødested for egnens befolkning, men ingen måtte plukke kviste eller skære kæppe af træet; fældet november 1935 (996 16,1951,156f).

Den nu stormfældede »Dansebøg« ved Gunderslev.
Foto: Dansk Folkemindesamling. Overfor: »Heibergs
Bøg« i Hørsholm. (hv).

35 Den syvstammede Bøg ved Peter Lieps Hus i Jægersborg dyrehave, fældet 1924 (173 1924–25, 94).

36 Den tobenede Bøg ved Rødeporthus i Tokkekøb Hegn.

Den tobenede Bøg, se nr. 214.

37 Den 60-stammede eller 60-armede Bøg i Kræmerskoven, Bøjden-Nyborg vejen ved Brætrolleborg, i sin tid (1910) kaldt Den 53-stammede Bøg. Fredet 1925, 1955 var kun 16–18 stammer tilbage, og de blev vindfældet 1962 (173 1925–26, 149; 280 2/1 1955; 107 1965).

38 Det gamle Træ, Hansted Fredskov under hospitalet; på træet er anbragt en tavle med verset: Det gamle træ, o lad det stå, indtil det dør af ælde ... (H. C. Andersen 1851) (930b 8.2, 1964, 707).

39 De tre Søskende, to bøgetræer og et egetræ i Mejlgård skov på Djursland ved vejen Fjellerup-Grenå. Folk beretter: herremanden Kaj Lykkes datter forelskede sig i en sømand, men måtte gifte sig med sønnen på Mejlgård. Hun og sømanden mødtes dog fortsat, og de fik efterhånden to piger og en dreng. Da herremanden opdagede det hemmelige forhold, lod han sømanden henrette på højten »Skipperhoved«, og samme dag flygtede de tre søskende fra egnen. Men forinden plantede pigerne de to bøge og drengen egen tæt ved hinanden. Så længe træerne lever, skal Mejlgårds ejere (slægten Juel) ikke uddø. Fredet 1955 (488i 3, 337f og 488j 4, 113; 143 2.2, 180f; 256 22, 1928, 83f; 725 30/1 1955).

40 Det store Træ ved Bleghuset ved Frederiks-dal (237c 1919, 16f).

41 De vrangle Bøge, kompleks i Vrangeskoven ved Haraldsted ø MSjælland (107 1965).

42 Djævlebøgen, Troldbøgen, Troldens Bøg – kæmpestort træ i Sottrup Storskov på Sundeved, i nærheden stod bøgen Troldens Oldemor. En spillemand havde forskrevet sig til fanden mod i ti år ikke at nævne hans navn. Da han overtrådte aftalen, måtte han følge djævelen gennem skoven; han begyndte at spille, trolden dansede vildere og vildere ind i et krat, som groede sammen til det knudrede og furede bøgetrae. Fældet 1846–47. (488i 379f; 744 1898, 36–39; 280 5/1 1955).

43 Dronningebøgen ved vejen Raisdorf-Preetz, Kr. Plön; skulle være fældet, da vejen blev anlagt, men forbirejsende dronning ønskede træet skånet (357 25, 163).

44 Dronningebøgen, forsvundet træ i Nordfelt skov på Møn; når dronning Margrethe (1353–1412) besøgte øen, skal hun her have spist frokost (161 1906/23: 623, optegnet 1913).

Dronningebøgen, se nr. 122.

Dronningens Træer, se nr. 27.

Ellens Bøg, se nr. 14.

45 Elsebøgen ved skovridergården i Jægersborg dyrehave (173 1934–35, 5).

46 Enlebøgen i Nørreskoven på Tåsinge (161 1906/23: 1045, optegnet 1912).

47 Etatsrådindens Bøg i Petersgård skov SSjælland, opkaldt efter etatsrådinde Suhr. Nu næsten forsvundet (930b 4.1, 1955, 339: 107 1965).

48 Eva i Lave skov, Gurre skovdistrikt, danner sammen med egen Adam »porten« over Plantagevej (107 1964).

Eva, se nr. 1.

49 Ewalds Bøg i Søndermarken, skal have været det træ ved København, der først sprang ud (284 6, 1920, 121). Opkaldt efter generalmajor Carl v. Ewald, som var chef for Frederik VI's adjudantstab (725 3/3 1977). Nu næsten forsvundet.

50 Falkebøgen på Guldborgsland, vel fordi et falkepar havde rede i træet (107 1965).

51 Fasanbøgen ved Jægerspris, plantet o. 1675 i haven til slottets fasangård. Nordens største hængebøg, i 1824 kunne 60 mennesker samtidig spise i løvhytten dannet af træets krone. Fredet 1956, død af svamp og delvis ryddet 1963 (725 21/8 1963; 637 1963, 11–20), sml. nr. 99.

52 Fembøge ved vejen til Liselund ØMøn, nu (1965) kun to tilbage.

53 Festpladsbøgen, vrang bøg i Slagslunde skov ved en plads, hvor man 2. pinsedag holdt skovfest. Nævnt i Farum skovdistrikts driftsplan 1881 (152 2.2, 1965, 164, 168f).

54 Forstrådens Bøge i Viemose og Stensby skov

SSjælland, opkaldt efter forstråd og skovrider G. Sarouw (død 1846).

55 *Fremmedbøgen* ved Liselund slot ØMøn, her stillede gæster deres hestevogn (107 1965).
56 *Fruebøgen*, meget stort træ ved Kokkedal, sømærke for skibe på Sundet; troldkvinde sagde til en ung pige, at hvis hun sørgede for, at træet blev fredet, ville hun engang blive frue på Kokkedal, og det gik i opfyldelse (488i 2,33f).

57 *Fruens Bøg*, »verdens største bøg«, i skov ved Julianelyst s.f. Østbirk, den 36 m høje, søjleformede stamme er ved foden 4,71 m i omkreds, kævlen indeholder 32 m³. Under 1. Verdenskrig blev træet købt af to skibsbyggere fra Marstal til kølsvin på en kæmpeskonnert, men handelen gik tilbage. Ligesom gården opkaldt efter hofdame, lensbaronesse Juliane Marie Juel Ryssenstein (173 1945-46,76; 65 12/4 1976; 455 2/5 1976).

58 *Fruens Bøg* har stået ved Kongebroen på Hindsgavl slot (808).

59 *Fruens Bøg* ved Skovridervejen i Tokkekøb Havn (930b 3,1954,131).

60 *Fruens Bøg* eller *Kæmpebøgen* i Vornæs skov på Tåsingø, opkaldt efter fru Hedevig, der 1658-64 ejede Valdemarsslot. Der var skæret mange navne i barken, et vers på en tavle lød:
Ædle frue! kom mig at skue! · Jeg er frue såvel som De. · Kom hver karl og kom hver pige, · jeg vil eder sandhed sige: · Ej min lige findes kan · på det ganske Thorseng land.

Fældet 1862 eller 1863, man kunne tælle 318 årtringe i stammen (339 162; 161 1906/43: 1045).

61 *Fru Ides* (eller *Idas*) *Bøg* ved Langesø NVFyn, opkaldt efter Ide Rathlou, som ejede godset fra 1694 til sin død 1700. Fældet 1968 på grund af æ尔de.

62 *Fru Varbergs Bøg* i Dyrehaven ved Glorup, opkaldt efter godsforvalters kone; forsvundet o. 1938 (107 1967).

63 *Frøknernes Bøg* på Manglebjerg i Annebjerg skov NVSjælland (129 277).

64 *Funkemor* ved Funkedam ved Frederiksborg, stormfældet 1930, resterne fjernet februar 1943 (497 10,1958,44f).

65 *Gamle Maren* i skov ved Tåning ØJylland, ved træet skal fem spanske soldater være begravet 1808 (488q 33; 161 1906/1: 2224).

66 *Generalindens Bøg* i skov ved Østerbygård, Vamdrup sogn; ejedes 1793-1809 af general Ernst Fr. von Düring; fældet i 1930'rne (257 10, 1940-43, 341).

67 *Girafbøgen* ved Pinnsee, Mölln byskov i Lauenborg; »benene« er to foroven sammengroede stammer, »kroppen« en tyk skrå forbindelse og

